

1 Museu Objecte

CASA PAIRAL

«Les herbes de Sant Joan guarden les seves virtuts tot l'any », dita popular.

O quan la collita d'algunes herbes conta una història que té les seves arrels al cel...

El ramellet, ram de Sant Joan

foto © Museu Casa Pairal,
Vila de Perpinyà

A Catalunya, quan hom evoca la festa de Sant Joan, el 24 de juny, hom pensa a les fogueres enceses la vigília a la nit a la plaça pública per a celebrar el sol en aquest període de l'any en què el dia és el més llarg.

Menys coneguda, la tradició de la collita de les **herbes** la nit **de Sant Joan** permet un reaprovisionament, per tot l'any, de plantes amb propietats múltiples.

A l'origen, existien festes paganes que celebraven els dos solsticis: el del dia més curt i el del dia més llarg de l'any a l'hemisferi nord.

Els 2 solsticis corresponen als moments en què el sol té la màxima distància angular respecte a l'equador celeste marcant un tomb en la seva cursa. El mot solstici ve del llatí «sol», el sol, i «sistere», parada.

Així, la festa del solstici d'estiu està vinculada al culte del sol -al foc que es consumeix en nosaltres mateixos i al món-, i va acompanyada de fogueres. També celebra l'abundància dels vegetals i del bestiar tot allunyant les tenebres.

Més endavant, es va cristianitzar els dos solsticis amb les festes de Sant Joan Evangelista el 27 de desembre pel solstici d'hivern i de Sant Joan Baptista el 24 de juny pel solstici d'estiu.

Sant Joan Baptista, anomenat així, és el sant que batejà el seu cosí Jesús de Natzaret. És acompanyat del xai.

A Perpinyà, és el Sant patró de la Vila que ha donat el seu nom a la catedral.

Sant Joan Baptista, Sant patró de la Vila, esculpit a la façana de la Llotja de Mar de Perpinyà. Fotos © Vila de Perpinyà

Durant el solstici d'estiu, els mags Celtes ja collien herbes particulars.

Aquest dia és tan particular que encara es percep com a «màgic», especialment per les herbes medicinals de les quals augmentaria el poder.

A Catalunya, al moment singular situat entre la nit i el dia de Sant Joan, és costum d'anar a collir les herbes i de fer-ne provisió.

Als anys 70, el petit poble de Montoriol organitzava vetllades amb la participació de cantants i contistes catalans, per permetre a cadascú esperar la punta del dia i collir les plantes cobertes de rosada.

Les quatre herbes necessàries pel ram de Sant Joan són la fulla de **noguer** que serveix de base i de suport, el **pericó groc**, la **sempreviva** i el **mort i viu**.

El **noguer** prefereix la calor i el sol, és el guardià de la memòria del temps, confereix solidesa, constància i protecció. La seva flor és «re-naixement» i acompanya les transformacions. Pel que fa a les seves nous a la fruita ben guardada, simbolitzen fertilitat i abundància.

Les seves fulles tenen propietats tòniques, estomacals i depuratives.

La «reina» d'aquestes herbes és el **pericó groc**.

La flor és constituïda de petites butxaques que contenen l'oli essencial, a les virtuts cicatritzants que ja eren conegudes a la Grècia antiga.

La **sempreviva**, anomenada així a causa de les seves flors que es conserven força temps un cop assecades, simbolitza l'eternitat, la constància, l'amor sense fi.

D'altra banda, és antiinflamatòria, bactericida i expectorant, remei natural per als hematomes

El **mort i viu**, anomenat «herba de la Verge» és una planta protectora, que protegeix dels accidents, del llamp i fa fora les bruixes.

Posseeix dins les seves fulles reserves nutritives, també té propietats diürètiques, purgatives, antiescorbútiques, antiepilèptiques, cicatritzants.

fotos © Museu Casa Pairal, Vila de Perpinyà

Després les flors s'ajunten per formar un ramellet d'*herbes de Sant Joan*, anomenat el *ramellet Sant Joanenc*.

Fora dels valors oficinals reconeguts, una dimensió cristiana del gest s'ha anat imposant de mica en mica. Per exemple, en la petita capella de Sant Amans, als Hostalets de Montoriol, durant una missa matinal en català, es beneeixen cistells omplerts d'herbes. Després d'aquesta benedicció, els fidels, asseguts dins l'herba, confeccionen els ramellets Sant Joanencs.

Els ramellets poden prendre la forma de creus o de corones.

Fotos © Museu Casa Pairal, Vila de Perpinyà

A Perpinyà, el matí mateix de la festa del sant, el Museu Casa Pairal organitza tallers i distribueix prop de 500 petits ramellets als vianants.

Taller de *ramellets* organitzat pel Museu Casa Pairal a Perpinyà
Foto © Museu Casa Pairal, Vila de Perpinyà

S'acostuma penjar tradicionalment aquest ramellet a l'entrada de les cases per a protegir els béns i les persones.

Una antiga llegenda catalana:

«És la història de Maria, una bonica noia de Montoriol que la nit de Sant Joan va fer la coneixença d'un bell desconegut. A trenc d'alba, la bella recorre la garriga per a collir el ramellet de Sant Joan. Reuneix aquestes herbes en creu per clavar-les sobre la porta d'entrada de la casa. Maria substitueix llavors el ramellet de l'any passat el crema en la xemeneia de la qual el fum s'escapa cap al sol com una promesa de prosperitat del cel... Aquest ram posseiria les virtuts d'allunyar, el diable, bruixes i esperits malèfics. Al matí, tal com havien quedat, el galant es presentà al llindar de la casa de la bella Maria. Intentà entrar-hi diverses vegades però es desmaià. Davant els seus fracassos, desaparegué sobtadament amb un olor acre de sofre, tot llançant un bram lúgubre. La noia espantada realitzà llavors que darrere els bonics trets del pretendent s'amagava el diable. El seu ramellet de Bonaventura acabava de salvar-la.»

Per acabar, l'any següent, es tira el ramellet en la foguera de Sant Joan i se'l substitueix per un nou ramellet.

Us donem cita el 23 de juny al Museu Casa Pairal per a confeccionar un ramellet de Sant Joan!

Museu Casa Pairal

El Castellet, Plaça de Verdun
66000 Perpinyà
Telèfon: 00.33.(0)4.68.35.42.05

Retrobeu el Museu a la pàgina web de la Vila:
[Casa Pairal | Perpinyà la radiant \(mairie-perpignan.fr\)](http://CasaPairal|Perpinyàla radiant(mairie-perpignan.fr))

Observacions? Contacteu-nos:

Servei dels Públics dels Museus de Perpinyà

musees-mediation@maire-perpignan.com

Telèfon: **00.33.(0)4.68.66.24.66**

